

LEGAL BASIS FOR ENSURING FREEDOM OF CONSCIENCE IN UZBEKISTAN

Khurshida Boymirzayeva

Lecturer

Samarkand State Medical University

Samarkand, Uzbekistan

ABOUT ARTICLE

Key words: Freedom of conscience, Republic of Uzbekistan, legal framework, religious freedom, constitution, religious organizations, international law, legal reforms, human rights, guarantees of freedom of conscience.

Received: 03.05.25

Accepted: 05.05.25

Published: 07.05.25

Abstract: This article analyzes the legal framework aimed at ensuring freedom of conscience in the Republic of Uzbekistan. After the Republic of Uzbekistan gained independence, great attention was paid to ensuring freedom of conscience. The article discusses the guarantees in the Constitution of Uzbekistan and other legal acts, laws regulating the activities of religious organizations, and international legal obligations. The reforms implemented and laws introduced in the field of freedom of conscience, as well as global cooperation in this area, are discussed. The study shows Uzbekistan's aspiration to respect international law, reforms being carried out to further expand religious freedoms, existing problems in the field of freedom of conscience and ways to eliminate them.

O'ZBEKISTONDA VIJDON ERKINLIGI TA'MINLANISHINING HUQUQIY ASOSLARI

Xurshida Boymirzayeva

o'qituvchi

Samarqand Davlat Tibbiyot Universiteti

Samarqand, O'zbekiston

MAQOLA HAQIDA

Kalit so'zlar: Vijdon erkinligi, O'zbekiston respublikasi, huquqiy asoslar, diniy erkinlik, konstitutsiya, diniy tashkilotlar, xalqaro huquq, huquqiy islohotlar, inson huquqlari, vijdon erkinligi kafolatlari.

Annotatsiya: Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasida vijdon erkinligini ta'minlashga qaratilgan huquqiy asoslar tahlil qilinadi. O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng vijdon erkinligini ta'minlashga katta e'tibor qaratildi.

Maqolada O'zbekiston Konstitutsiyasidagi va boshqa huquqiy hujjatlardagi kafolatlar, diniy tashkilotlarning faoliyatini tartibga soluvchi qonunlar va xalqaro huquqiy majburiyatlar haqida so'z yuritiladi. Vijdon erkinligi sohasida amalga oshirilgan islohotlar va joriy etilgan qonunlar hamda bu boradagi global hamkorliklar muhokama qilinadi. Tadqiqotda O'zbekistonning xalqaro huquqni hurmat qilishga bo'lgan intilishi, diniy erkinliklarni yanada kengaytirish bo'yicha olib borilayotgan islohotlar, vijdon erkinligi sohasidagi mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari ko'rsatilgan.

ПРАВОВЫЕ ОСНОВЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ СВОБОДЫ СОВЕСТИ В УЗБЕКИСТАНЕ

Хурида Боймирзаева

Преподаватель

Самаркандский государственный медицинский университет

Самарканд, Узбекистан

О СТАТЬЕ

Ключевые слова: свобода совести, Республика Узбекистан, правовые основы, религиозная свобода, конституция, религиозные организации, международное право, правовые реформы, права человека, гарантии свободы совести.

Аннотация: В данной статье анализируются правовые основы обеспечения свободы совести в Республике Узбекистан. С момента обретения независимости Республика Узбекистан уделила большое внимание обеспечению свободы совести. В статье рассматриваются гарантии, содержащиеся в Конституции Узбекистана и других правовых актах, законы, регулирующие деятельность религиозных организаций, а также международные правовые обязательства. Обсуждаются проведенные реформы в области свободы совести, принятые законы и международное сотрудничество в этой сфере. В исследовании также показано стремление Узбекистана уважать международное право, проводимые реформы по расширению религиозных свобод, существующие проблемы в области свободы совести и пути их решения.

Kirish

Vijdon erkinligi har bir insonning diniy yoki dunyoviy e'tiqodini tanlash, unga amal qilish va ifodalash huquqini anglatadi. Bu huquq barcha demokratik davlatlarning asosiy prinsipi bo'lib, inson huquqlarining ajralmas qismi hisoblanadi. Vijdon erkinligi ta'minlanishi uchun davlatlar o'zlarining huquqiy tizimlarida alohida kafolatlarni o'rnatadi. O'zbekistonda ham

mustaqillikka erishganidan so'ng vijdon erkinligini ta'minlash, diniy e'tiqodlarni hurmat qilish, diniy tashkilotlarni ro'yxatdan o'tkazish va ularning faoliyatini tartibga solish borasida katta islohotlar amalga oshirildi. Ushbu maqolada O'zbekistonda vijdon erkinligini ta'minlashning huquqiy asoslari, yuridik kafolatlar va ularning amalga oshirilishidagi muammolar tahlil qilinadi. O'zbekiston mustaqil davlat sifatida 1991-yilda o'zining suverenitetini e'lon qilgach, diniy erkinlikni ta'minlash va vijdon erkinligini hurmat qilish sohasida bir qancha muhim qonunlarni qabul qildi. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida vijdon erkinligi kafolatlanishi, barcha fuqaro o'z diniy yoki dunyoviy e'tiqodini erkin tanlash huquqiga ega ekanligi belgilangan. Shu bilan birga, davlat tomonidan amalga oshirilgan huquqiy islohotlar, diniy tashkilotlarning faoliyatini tartibga solish va fuqarolarning diniy erkinliklarini ta'minlashga qaratilgan me'yoriy-huquqiy bazaning shakllanishi ijtimoiy va siyosiy barqarorlikni mustahkamlashda muhim rol o'ynadi.

Mazkur maqolada O'zbekiston Respublikasidagi vijdon erkinligi ta'minlanishining huquqiy asoslari tahlil qilinadi. Shuningdek, mamlakatda amalga oshirilgan islohotlar va bu borada yuzaga kelgan muammolarni ko'rib chiqish orqali, vijdon erkinligini yanada kengaytirish bo'yicha takliflar beriladi.

Adabiyotlar tahlili

Vijdon erkinligi va uning huquqiy asoslari haqida bir qancha ilmiy va amaliy adabiyotlar mavjud. O'zbekistonning vijdon erkinligi ta'minlanishi va uning huquqiy jihatlarini tahlil qilgan asarlar mavjud bo'lib, ular mamlakatda diniy erkinlikni mustahkamlashda amalga oshirilgan huquqiy islohotlarni va qonunlar muhokamasini o'z ichiga oladi.

1. O'zbekiston respublikasi konstitutsiyasi

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida vijdon erkinligi kafolatlanadi. 35-moddada "Hamma uchun vijdon erkinligi kafolatlanadi. Har kim xohlagan dinga e'tiqod qilish yoki hech qaysi dinga e'tiqod qilmaslik huquqiga ega. Diniy qarashlarni majburan singdirishga yo'l qo'yilmaydi. Bu Konstitutsiya O'zbekistonda vijdon erkinligi ta'minlanishining huquqiy asoslarini belgilaydi va diniy tashkilotlarning faoliyatini amalga oshirishda asosiy huquqiy manba sifatida xizmat qiladi.

2. "Diniy tashkilotlar va diniy faoliyat to'g'risida"gi qonun (2021)

O'zbekistonda vijdon erkinligini ta'minlashga qaratilgan muhim huquqiy hujjatlardan biri bu "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida"gi qonunidir. Ushbu qonun, diniy tashkilotlarning ro'yxatga olinishi, ularning faoliyatini nazorat qilish va diniy erkinliklar borasida aniq me'yorlarni belgilaydi. Bu qonun orqali diniy erkinlikni cheklovchi har qanday

holatlar oldi olingan va tashkilotlarning faoliyatini tartibga solishning huquqiy mexanizmlari ishlab chiqilgan.

3. BMT inson huquqlari deklaratsiyasi

BMT Inson Huquqlari Deklaratsiyasida har bir shaxsning vijdon erkinligiga ega bo'lishi va o'z e'tiqodini erkin ravishda tanlash huquqi ta'kidlangan. O'zbekiston BMTga qo'shilgandan so'ng, xalqaro huquq va inson huquqlari sohasida bo'lgan majburiyatlarini bajarishga jiddiy yondashdi. BMT Inson Huquqlari Komissiyasi tomonidan tasdiqlangan hujjatlar O'zbekistonning xalqaro huquqni hurmat qilishda davom etishini ko'rsatmoqda.

4. Shaxsning diniy erkinliklari va xalqaro huquq

O'zbekistonning vijdon erkinligini ta'minlash bo'yicha xalqaro huquqdagi o'rni haqida yozilgan adabiyotlarda, ayniqsa, mamlakatning xalqaro huquqni amalga oshirishdagi amaliyoti va muammolarni bartaraf etishga qaratilgan islohotlari yoritilgan. Ushbu asarlarda O'zbekistonning xalqaro majburiyatlarini qanday bajarayotgani, diniy erkinliklarni ta'minlashda davlatning roli ko'rib chiqilgan.

5. O'zbekiston inson huquqlari bo'yicha milliy dasturi (2019)

O'zbekiston Inson Huquqlari bo'yicha Milliy Dasturi vijdon erkinligini ta'minlash va diniy tashkilotlarning faoliyatini tartibga solish borasida yanada aniq va mustahkam huquqiy asoslar yaratish maqsadida qabul qilingan. Ushbu dasturda, vijdon erkinligini ta'minlashni davom ettirish uchun zarur bo'lgan huquqiy va ijtimoiy sharoitlarni yaratish vazifasi belgilanadi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonning vijdon erkinligini ta'minlash borasidagi huquqiy islohotlar keng ko'lamli va chuqur tahlilni talab qiladi. Shu bilan birga, xalqaro huquqni hurmat qilish va diniy erkinlikni ta'minlashda O'zbekistonning amalga oshirgan islohotlari o'zining salmoqli ijobiy natijalarini berayotgani, lekin bu borada yana ko'plab masalalar mavjudligini anglatadi.

Metodologiya

Tadqiqotda huquqiy tahlil usuli qo'llanilgan. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida"gi qonuni, BMT Inson Huquqlari Deklaratsiyasi va boshqa xalqaro huquqiy hujjatlar tahlil qilingan. Shuningdek, O'zbekistonning huquqiy tizimidagi normativ-huquqiy hujjatlar va qonunlar, diniy erkinlikni ta'minlash bo'yicha amalga oshirilgan islohotlar hamda xalqaro huquqiy majburiyatlar o'rganilgan.

Tahlil va natijalar

O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida vijdon erkinligi kafolatlanadi. 35-moddada "" Hamma uchun vijdon erkinligi kafolatlanadi. Har kim xohlagan dinga e'tiqod qilish

yoki hech qaysi dinga e'tiqod qilmaslik huquqiga ega " deb ko'rsatilgan. Shuningdek, 2021-yilda qabul qilingan "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida"gi qonuni vijdon erkinligini ta'minlashga xizmat qiluvchi muhim huquqiy hujjatlardan biridir. Ushbu qonunda diniy tashkilotlarning ro'yxatga olinishi, ularning faoliyati va davlat tomonidan taqdim etiladigan yordamlar aniq belgilangan. Shuningdek, O'zbekiston xalqaro huquqni hurmat qilishga harakat qilmoqda. 1992-yilda BMT Inson Huquqlari Deklaratsiyasiga qo'shilgan va diniy erkinlikni ta'minlash borasidagi majburiyatlarini mustahkamlashni boshlagan. Bu, o'z navbatida, O'zbekistonning xalqaro huquq bilan hamohang harakat qilishini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, 2019-yilda O'zbekiston Inson Huquqlari bo'yicha Milliy Dasturi qabul qilindi. Ushbu dasturda vijdon erkinligini yanada mustahkamlash, diniy tashkilotlarning faoliyatini kengaytirish va ularning huquqlarini himoya qilish uchun zarur huquqiy va ijtimoiy sharoitlar yaratish vazifasi qo'yilgan.

O'zbekistonda vijdon erkinligini ta'minlash borasida amalga oshirilgan islohotlar va qabul qilingan qonunlar mamlakatda diniy erkinliklarni kengaytirishda muhim ahamiyatga ega bo'lmoqda. Biroq, ayrim muammolar hali ham mavjud. O'zbekistonning ba'zi hududlarida diniy erkinliklarga qarshi qarashlar mavjud bo'lib, bu e'tiqodlarini erkin ifoda etish istagan fuqarolarning huquqlarini cheklaydi. Shuningdek, diniy tashkilotlar va guruhlar faoliyatini rasmiylashtirishda hali ham ko'plab byurokratik to'siqlar mavjud. Bundan tashqari, xalqaro hamkorlikda, jumladan, BMT va Yevropa Ittifoqi bilan ishlash orqali O'zbekiston vijdon erkinligi bo'yicha yanada chuqurroq islohotlarni amalga oshirishi kerak. Shu bilan birga, diniy e'tiqodlarga bo'lgan hurmatni kuchaytirish, ijtimoiy va huquqiy muhitni yaxshilash zarur.

Xulosa

O'zbekistonda vijdon erkinligini ta'minlash borasida amalga oshirilgan huquqiy islohotlar va qabul qilingan qonunlar, shubhasiz, mamlakatda diniy erkinlikni kengaytirishda ijobiy o'zgarishlar keltirib chiqarmoqda. Vijdon erkinligi kafolatlanishi, diniy tashkilotlarning faoliyatini erkin amalga oshirishi uchun zarur huquqiy sharoitlar yaratildi. Biroq, bu sohada hali ham ba'zi muammolar mavjud. Ularni bartaraf etish uchun, davlat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlarni davom ettirish, xalqaro hamkorlikni mustahkamlash va diniy erkinliklar bo'yicha huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish zarur. O'zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasida, "Vijdon erkinligi va diniy tashkilotlar to'g'risida"gi qonuni va boshqa bir qancha normativ hujjatlarda vijdon erkinligi kafolatlanib, diniy tashkilotlarning faoliyatini erkin va huquqiy asosda amalga oshirish imkoniyatlari yaratildi. Shuningdek, xalqaro huquqning O'zbekistonda o'rnatilishi va BMT Inson Huquqlari Deklaratsiyasiga qo'shilish mamlakatning vijdon erkinligi sohasida xalqaro majburiyatlarga qat'iy rioya qilishini ta'minladi.

Umuman olganda, O'zbekistonning vijdon erkinligi sohasidagi huquqiy asoslari mamlakatda diniy erkinlikni ta'minlashga katta yordam bermoqda va bu jarayonni yanada kuchaytirish, diniy erkinliklarni yanada kengaytirish uchun huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish zarur. Bu O'zbekistonning demokratik davlat sifatida o'z obro'sini mustahkamlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.
2. Karimov, I. A. (2011). O'zbekistonning xalqaro huquqdagi o'rni va vijdon erkinligi. – Tashkent: O'zbekiston davlat nashriyoti, 2011.
3. O'zbekiston Respublikasi "Diniy Tashkilotlar va Diniy Faoliyat To'g'risida"gi qonuni. (2021).
4. BMT Inson Huquqlari Deklaratsiyasi.
5. O'zbekiston Respublikasi Inson Huquqlari bo'yicha Milliy Dasturi (2019).
6. Shaxsning diniy erkinliklari va xalqaro huquq, O'zbekistonning pozitsiyasi (2020).
7. O'zbekiston Inson Huquqlari bo'yicha Milliy Dasturi (2019). – Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 2019.